

Okladka tymczasowa

KOMITET JĘZYKOZNAWSTWA POLSKIEJ AKADEMII NAUK

WYDAWNICTWA ŹRÓDŁOWE

BIBLIA KRÓLOWEJ ZOFII
(SZAROSZPATAKA)

WRAZ ZE STAROCZESKIM PRZEKŁADEM BIBLII

Wydali

STANISŁAW URBAŃCZYK I VLADIMÍR KYAS

Część I

GENESIS, EXODUS, LEVITICUS, NUMERI

WROCŁAW — WARSZAWA — KRAKÓW
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

SPIS TREŚCI

	Str.
Od Wydawców	V
Genesis	1
Exodus	90
Leviticus	157
Numeri	195

**BIBLIA KRÓLOWEJ ZOFII
(SZAROSZPATAKA)**

WRAZ ZE STAROCZESKIM PRZEKŁADEM BIBLII

KOMITET JĘZYKOZNAWSTWA POLSKIEJ AKADEMII NAUK

WYDAWNICTWA ŹRÓDŁOWE

BIBLIA KRÓLOWEJ ZOFII
(SZAROSZPATAKA)

WRAZ ZE STAROCZESKIM PRZEKŁADEM BIBLII

Wydali

STANISŁAW URBAŃCZYK I VLADIMÍR KYAS

WROCŁAW — WARSZAWA — KRAKÓW
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Komitet redakcyjny

ANTONÍN DOSTÁL, BOHUSLAV HAVRÁNEK, ZENON KLEMENSIEWICZ,
WŁADYSŁAW KURASZKIEWICZ, FRANTIŠEK RYŠÁNEK

OD WYDAWCÓW

Komisja porozumiewawcza językoznawców polskich i czechosłowackich, działająca na zlecenie Polskiej Akademii Nauk i Czechosłowackiej Akademii Nauk, uznała za jedno ze swoich głównych zadań popieranie prac naukowych nad związkami łączącymi bratnie języki: polski i czeski, polski i słowacki. Aby zaś ułatwić badania nad najstarszym okresem tych związków, postanowiono wydawać staropolskie przekłady z języka czeskiego, drukując wraz z nimi paralelnie ich staroczeskie oryginały.

Na początek wybrano staropolski przekład Biblii z r. 1455, znany w nauce pod nazwą Biblii królowej Zofii lub Biblii szarospatackiej. Przekład ten, choć dochowany tylko w jednej trzeciej, jest najobszerniejszym zabytkiem mowy polskiej doby rękopiśmiennej. Tłumaczony z języka czeskiego bardzo wiernie, doskonale ilustruje sposób pracy średniowiecznego tłumacza i pokazuje, jak różne elementy języka oryginału przenikały do języka przekładu i jak sobie tłumacz radził ze stającymi przed nim trudnościami. Czeski wzorzec, drukowany równoległe z polskim, ułatwia studia nad wzajemnym stosunkiem obu języków, rzucając krytyczne światło na polszczyznę tego szacownego zabytku. Studia takie były dotąd utrudnione, ponieważ poprzednie generacje filologów nie zdobyły się na ogłoszenie drukiem staroczeskiego, rękopiśmiennego przekładu Biblii. Fototypiczne wydanie Pentateuchu z Biblii ołomunieckiej nie mogło wystarczyć. Tekst staroczeski, który tu drukujemy, jest więc w ogóle pierwszym drukowanym, co prawda tylko w granicach dochowanych fragmentów polskich, wydaniem staroczeskiego przekładu, którego rola w życiu kulturalnym kilku narodów słowiańskich była tak doniosła.

Czeski oryginał używany przez tłumaczy Biblii królowej Zofii nie dochował się. W naszej publikacji został on zastąpiony dochowanymi rękopisami, najbardziej zbliżonymi do zaginionego. Podstawowym tekstem dla części 1. pisarza Biblii król. Zofii (Z) jest dobrze zachowany Stary Testament Cardy (C), należący do 1. staroczeskiej redakcji przekładu. Podstawowym tekstem dla pozostałych pisarzy jest Biblia taborska, czyli młynarki (M), należąca do grupy rękopisów 2. czeskiej redakcji przekładu, wreszcie w paru mniejszych urywkach także Stary Testament warszawski (W), również z 2. redakcji. W aparacie krytycznym podaje się warianty z innych pokrewnych czeskich rękopisów, jeżeli właśnie one są bliższe polskiemu brzmieniu niż czeski tekst podstawowy albo jeżeli lepiej oświetlają właściwości tekstu polskiego. Zbiór wariantów jest maksymalistyczny, tzn. zawiera i takie, co do których nie ma pewności, że się znajdowały w czeskim wzorcu, czy też się tylko zbiegły z polskim tekstem przypadkowo; odnosi się to głównie do wariantów Biblii paderzowskiej (E) z lat 1433—1435, przedstawicielki młodszej, 3. redakcji czeskiej Biblii, której lekcje tu i ówdzie przeniknęły do rękopisów redakcji starszej (por. V. Kyasa: *K rekonstrukci české předlohy staropolské bible. Česko-polský sborník vědeckých prací II*, Praha 1955, s. 39—67).

Aparat krytyczny do tekstu czeskiego śledzi też stosunek staroczeskiego przekładu do łacińskiego oryginału i zwraca uwagę na jego osobliwości i błędy. Gdzie nie wystarcza zwyczajna dzisiejsza Wulgata, podaje się warianty z najnowszego wydania *Biblia sacra iuxta Latinam vulgatum versionem ad codicum fidem...*, t. I i n., Romae 1926 i n., miejscami także z C. Vercelloniego *Variae lectiones Vulgatae I—II*, Romae 1860, 1864, a na koniec z wypisków z łacińskich biblii rękopiśmiennych, napisanych lub używanych w Czechach w XIV i XV w., a oznaczonych tu literami greckiego alfabetu.

Tekst czeski drukuje się w transliteracji, jednakże podział na wyrazy regulowany jest współczesnymi przepisami. Ułatwi to polskiemu czytelnikowi korzystanie z polskiego tekstu, w którym w myśl przyjętych zasad zatrzymuje się oryginalną pisownię łączną i rozdzielną, jak również użycie liter małych i wielkich. W obu tekstach pozostawia się znak interpunkcyjny kropkę (umieszczoną jednak ze względów technicznych na linii, nie podniesioną wbrew zaleceniom wspomnianych niżej „Zasad”) w czeskim nadto znak oraz dwukropek.

Tekst polski jest wierną transliteracją według fototypicznego wydania Biblii królowej Zofii z r. 1930, ponieważ oryginalny rękopis zaginął podczas 2. wojny światowej. Znak *rkps*, którego używamy w aparacie krytycznym, odnosi się więc w istocie do wspomnianego wydania zastępującego rękopis. Fragmenty przechowywane we Wrocławiu i Pradze poda się według oryginałów. Przestrzega się z małymi wyjątkami przepisów ogłoszonych w Zasadach wydawania tekstów staropolskich. Projekt (Wrocław 1953).

Porządek tekstów jest następujący. W lewej szpalcie mieści się tekst czeski, w prawej — polski. Przemawiają za tym pewne względy techniczne, a przede wszystkim rzeczowe: tekst polski, choć w naszym wydaniu zasadniczo ważniejszy, jest w stosunku do czeskiego wtórny, jako jego przekład. Jeszcze ważniejszy ten stosunek w komentarzach: komentarz do części czeskiej objaśnia stosunek do Wulgaty, do jej wariantów, wskazuje na błędy tłumaczy czeskich. Te właśnie szczegóły ułatwiają ocenę, a nawet rozumienie tekstu polskiego, który niewolniczo idzie za czeskim. Komentarz do części polskiej opiera się na czeskim, dopełnia go, objaśniając błędy polskich tłumaczy i wskazując zwykle te odstępstwa od Wulgaty, które powstały w polskim przekładzie niezależnie od czeskiego, najczęściej jako błędy. Badacz polskiego tekstu powinien się najpierw zapoznać z komentarzem do tekstu czeskiego, a dopiero potem tekstu polskiego.

W komentarzach pewne wyrazy łacińskie ujmujemy cudzysłowem; wskazuje to, że te słowa są cytata z Wulgaty i że je wymieniamy właśnie jako cytaty. Wyrazy łacińskie ujęte w łapki (") pochodzą w zasadzie od wydawców, objaśniają tylko znaczenie polskich wyrazów (i jedynie przypadkowo mogą się znaleźć też w Wulgacie).

Każda strona polskiego rękopisu pisana jest w dwie szpalty, liczące zasadniczo 35 rządków. Szpalty są w przedruku oddzielone od siebie odstępem, w którym podaje się kursywą ich oznaczenie, np. *1b*, *5c* itd. Cyfra arabska oznacza kartę, szpalty strony recto znaczymy literami *a*, *b*, szpalty strony verso — literami *c*, *d*. Po liczbie każdej szpalty *a* podaje się w nawiasie pierwotną liczbę strony, jaka by jej przypadła przed wycięciem brakujących kart. Wielkość inicjału na początku rozdziału odpowiada ilości rządków inicjału rękopisu. Niestety, nie wszędzie zostały one w rękopisie wykończone. Przedruk wiernie zachowuje długość rządków oryginału, aby ułatwić badaczom odszukanieżądanego miejsca w rękopisie. Liczbowanie rządków, umieszczone między szpaltami druku, odnosi się właśnie do tekstu polskiego. Każda szpalta rękopisu ma rzędkiliczbowane na nowo. Tekst czeski dzieli się na rzędkiliczbowane, odpowiadające polskiemu, gdy tylko możliwe, często wszakże rozbieżności między tekstami zmuszają do naruszenia tej odpowiedniości. Cyferka w górnej frakcji rzędkiliczbowania oznacza werset biblijny; numery rozdziałów podane są na początku każdego rozdziału, zwykle raz: znakowanie, wytłuszczoną cyfrą rzymską, mieszczące się w rzędku z prawej strony, pochodzi od pisarza; drugie, z lewej, czcionką niewytłuszczoną, pochodzi od wydawców. Drugie znakowanie podaje się, kiedy dawny podział odbiega od dzisiejszego; numeracja rozdziałów od wydawcy oparta jest na dzisiejszym podziale.

W przypisach pod tekstem informuje się o wątpliwościach w odczytaniu, poprawkach pisarzy, o odmiennych lekcjach starszych badaczy: Maleckiego (skrót *Ma*, właściwie Piekosińskiego, który na zlecenie Maleckiego tekst skopiował), Paulischa (*Pa*) i Hanischa (*Ha*), którzy wydanie Maleckiego niezależnie od siebie porównywali z oryginałem. Nie notuje się jednak wypadków, gdzie Malecki zastąpił *v* przez *u* (lub odwrotnie), także *y* przez *i* (lub odwrotnie). Są to różnice nieistotne, a nągminnie występujące. Aparat krytyczny wskazuje ponadto na ważniejsze odstępstwa od czeskiego wzoru: dodanie wyrazu lub opuszczenie, na wypadki niedokładnego lub wprost błędnego przekładu, a w miarę możliwości wyjaśnia się przyczynę błędu. Komentarz polski notuje zwykle te odstępstwa od łacińskiego oryginału, które są równocześnie odstępstwami od tekstu czeskiego. Jednak o wypadkach, gdzie oba teksty, polski i czeski, zgodnie się różnią od łacińskiego, infor-

Tekst czeski drukuje się w transliteracji, jednakże podział na wyrazy regulowany jest wspólnymi przepisami. Ułatwi to polskiemu czytelnikowi korzystanie z polskiego tekstu, w którym w myśl przyjętych zasad zatrzymuje się oryginalną pisownię łączną i rozdzielną, jak również użycie liter małych i wielkich. W obu tekstach pozostawia się znak interpunkcyjny — kropkę (umieszczoną jednak ze względów technicznych na linii, nie podniesioną wbrew zaleceniom wspomnianych niżej „Zasad”) w czeskim nadto znak / oraz dwukropek.

Tekst polski jest wierną transliteracją według fototypicznego wydania Biblii królowej Zofii z r. 1930, ponieważ oryginalny rękopis zaginął podczas 2. wojny światowej. Znak *rkps*, którego używamy w aparacie krytycznym, odnosi się więc w istocie do wspomnianego wydania zastępującego rękopis. Fragmenty przechowywane we Wrocławiu i Pradze poda się według oryginałów. Przestrzega się z małymi wyjątkami przepisów ogłoszonych w Zasadach wydawania tekstów staropolskich. Projekt (Wrocław 1953).

Porządek tekstów jest następujący. W lewej szpalcie mieści się tekst czeski, w prawej — polski. Przemawiają za tym pewne względy techniczne, a przede wszystkim rzeczowe: tekst polski, choć w naszym wydaniu zasadniczo ważniejszy, jest w stosunku do czeskiego wtórny, jako jego przekład. Jeszcze ważniejszy ten stosunek w komentarzach: komentarz do części czeskiej objaśnia stosunek do Wulgaty, do jej wariantów, wskazuje na błędy tłumaczy czeskich. Te właśnie szczegóły ułatwiają ocenę, a nawet rozumienie tekstu polskiego, który niewolniczo idzie za czeskim. Komentarz do części polskiej opiera się na czeskim, dopełnia go, objaśniając błędy polskich tłumaczy i wskazując zwykle te odstępstwa od Wulgaty, które powstały w polskim przekładzie niezależnie od czeskiego, najczęściej jako błędy. Badacz polskiego tekstu powinien się najpierw zapoznać z komentarzem do tekstu czeskiego, a dopiero potem tekstu polskiego.

W komentarzach pewne wyrazy łacińskie ujmujemy cudzysłowem; wskazuje to, że te słowa są cytataми z Wulgaty i że je wymieniamy właśnie jako cytaty. Wyrazy łacińskie ujęte w łapki (" ") pochodzą w zasadzie od wydawców, objaśniają tylko znaczenie polskich wyrazów (i jedynie przypadkowo mogą się znaleźć też w Wulgacie).

Każda strona polskiego rękopisu pisana jest w dwie szpalty, liczące zasadniczo 35 rządków. Szpalty są w przedruku oddzielone od siebie odstępem, w którym podaje się kursywą ich oznaczenie, np. *1b*, *5c* itd. Cyfra arabska oznacza kartę, szpalty strony recto znaczymy literami *a*, *b*, szpalty strony verso — literami *c*, *d*. Po liczbie każdej szpalty *a* podaje się w nawiasie pierwotną liczbę strony, jaka by jej przypadła przed wycięciem brakujących kart. Wielkość inicjału na początku rozdziału odpowiada ilości rządków inicjału rękopisu. Niestety, nie wszędzie zostały one w rękopisie wykończone. Przedruk wiernie zachowuje długość rządków oryginału, aby ułatwić badaczom odszukanie żadanego miejsca w rękopisie. Liczbowanie rządków, umieszczone między szpaltami druku, odnosi się właśnie do tekstu polskiego. Każda szpalta rękopisu ma rzędkі liczone na nowo. Tekst czeski dzieli się na rzędkі, odpowiadające polskim, gdy tylko możliwe, często wskazuje rozbieżności między tekstami zmuszając do naruszenia tej odpowiedniości. Cyferka w górnej frakcji rzędka oznacza werset biblijny; numery rozdziałów podane są na początku każdego rozdziału, zwykle raz: znakowanie, wytłuszczoną cyfrą rzymską, mieszczące się w rzędku z prawej strony, pochodzi od pisarza; drugie, z lewej, czcionką niewytłuszczoną, pochodzi od wydawców. Drugie znakowanie podaje się, kiedy dawny podział odbiega od dzisiejszego; numeracja rozdziałów od wydawcy oparta jest na dzisiejszym podziale.

W przypisach pod tekstem informuje się o wątpliwościach w odczytaniu, poprawkach pisarzy, o odmiennych lekcjach starszych badaczy: Małeckiego (skrót *Ma*, właściwie Piekosińskiego, który na zlecenie Małeckiego tekst skopiował), Paulischa (*Pa*) i Hanischa (*Ha*), którzy wydanie Małeckiego niezależnie od siebie porównywali z oryginałem. Nie notuje się jednak wypadków, gdzie Małeczki zastąpił *v* przez *u* (lub odwrotnie), także *y* przez *i* (lub odwrotnie). Są to różnice nieistotne, a nagminnie występujące. Aparat krytyczny wskazuje ponadto na ważniejsze odstępstwa od czeskiego wzoru: dodanie wyrazu lub opuszczenie, na wypadki niedokładnego lub wprost błędnego przekładu, a w miarę możliwości wyjaśnia się przyczynę błędu. Komentarz polski notuje zwykle te odstępstwa od łacińskiego oryginału, które są równocześnie odstępstwami od tekstu czeskiego. Jednak o wypadkach, gdzie oba teksty, polski i czeski, zgodnie się różnią od łacińskiego, infor-

muje wyłącznie komentarz do tekstu czeskiego. W zasadzie nie rejestruje się uwag do tekstu, ogłoszonych przez starszych badaczy, jak Babiaczyka, Semenowicza i in. Te z nich, które są istotne, zostaną milcząco uwzględnione, ich zaś studia nad tekstem zostaną tylko ogólnie w literaturze przedmiotu zarejestrowane.

Komentarze obu tekstów związane są z podziałem na wersety, których numeracja w tekście drukowana jest *petitem* w górnej frakcji, w komentarzu zaś — czcionkami półtłustymi.

Ze względu na trudny i przewlekły druk edycję naszą dzielimy na trzy części, które zapewne ukażą się w odstępach rocznych. Po wydaniu całego tekstu ogłosimy kilkuarkuszowe rezultaty naszych obserwacji, bliższe informacje o publikowanych tekstach i dodamy szczegółową bibliografię. Po dokładniejszy opis manuskryptu i bibliografię odsyłamy na razie do dokumentacyjnego wydania Ludwika Bernackiego: *Biblia szarospatacka*. Podobizna kodeksu Biblioteki Ref. Gimnazjum w Szarospataku. Kraków 1930. Godny uwagi jest wciąż wstęp w wydaniu A. Małeckiego z r. 1871.

Kraków—Brno, we wrześniu 1961 r.

*Stanisław Urbańczyk
Vladimír Kyas*

(počinagi sie prwe knihy Moizic-

¹ **U** ťowi) || (2)
 Počatcze
 ťworzil buoh
 nebe/ y zemi
² Ale zemie byla
 nevžiteč-

na a prazdna. a tmy biechu na tvaři
 propaťti: a duch boži znaťťieťťe ťe
 nad wodami ³ Y powiedie buoh Buđ
 ťwietlo. y ťwořeno geťt ťwietlo.

⁴ A widiew buoh ťwietloťt že geťt
 dobra. y rozdielil ťwietloťt
 ode tmy ⁵ Y nazwal geťt ťwietloťt
 dnem. a tmy noci: y uczinien geťt
 veczer. a zgitra den geden ⁶ Y opiet
 vece buoh Buđ ťwořenie uproťřed
 wod: a rozdiel wody od wod.

⁷ y ućinil buoh ťwřzenie y rozdielil
 wody geťťto biechu pod ťwřzenim.
 od tiech geⁿž biechu nad ťwřzenim
 J ťtalo ťe geťt tak ⁸ Y nazwa buoh
 ťwřzenie nebem J ťta ťie veczer
 a zgitra den druhy.

⁹ Vece opiet buoh.

Šhromaždte ťe wody. geťťto pod nebem ťu
 v mieťto gedno. a vkaž ťie ťuchoťt
 J ťtalo ťe geťt tak ¹⁰ Y nazwal buoh
 ťuchoťt zemi: a ťhromazzdienie
 wod nazwal morze Y widiel buoh
 že geťt dobre. ¹¹ y řekl. Wzplod zemie
 bylynu zelenu czyniegici ťiemie a dřewo
 iablko neťucie činie owoce podle
 ťweho přirozenie. gehož ťiemie
 w ťobie ťamem buđ na zemi

A ťtalo ťie geťt tak ¹² Y wzplodila ze-
 mie bylinu zelenu. a magic ťiemie podle plo-
 du ťweho. a dřewo neťťa owoce.
 a gmagic každy ťiemie plodicie/
 podle přirozenie ťweho Y wi-
 diel buoh/ že geťt dobre ¹³ J ťta ťie
 s weczera/ a zgitra den trzeti ¹⁴ Pak

1a (2)

Poczynať ťe pyrwe kťzťgi Moyťze-

¹ **W** ťowi geneťťis
 poczťtze bog
 ťworzil nye-
 bo yťzemyť ² a
 lye ťzemya bi-
 la nyeuťzytecz-

na a proťzna. aczmi bili natwarzy
 przepaťczy. Aduch boťzy naťzweczye
 nadwodamy ³ Yrzekl bog. bťdz ťz-
 wyatlo. yťtworzono ťzwyatloťzcz. ⁴ av-

ťzrzal bog ťzwyatloťzcz yťze geťt
 dobra. yroťzdzetyl ťzwyatloťzcz o-
 deczmi ⁵ ynazwal geťt ťzwyatloťzcz

¹⁵ dnyem. aczmi noczť. yvczynyl wye-

czyor aťyutra dzeyn geden. ⁶ lepak

rzcze bog bťťdz ťwřzenie wpoťz-

rzod wod. arozdzelyl wodi odwod

⁷ Yvczynyl bog ťwřzenie yrozdze-

²⁰ lyl wodi geťto bili podťwřzeny-

m ottich geťz bili natťwřzenym

yťtalo ťe geťt tako. ⁸ ynazwal bog

ťwřzenie nyebem. iťtal ťe wye-

czor azyutra dzen drugi. ⁹ Weťz-

²⁵ rzal lepak bog yrzekl. Sgromacz-

czye ťe wodi geťzto podnyebeam ťť

wmyaťto gedno. avkaťz ťzť ťuchoťzcz

a ťtalo ťzť geťt tako. ¹⁰ ynazwal bog

ťuchoťzcz ťzemyť. azgromadzenie

³⁰ wod nazwal morze. ywydzal bog.

yťze geťt dobrze. ¹¹ yrzekl wťplodz ťze-

mya ťzelye czynyťcz ťzemyť. adrzewo

yablko noťzťcz czynyťcz owoce pod

lug ťwego przyrodzenia gegoťz ťe

³⁵ mye wťoby ťamem bťdz naťzemy

1b

aťtalo ťe geťt tako. ¹² Ywťplodzyla ťze-

ma ťzele mayťcz ťzemyť podlug plo-

du ťwego. adrzewo noťzťcz owoce

amayťcz kaťzdi ťzemyť plodzťcz

⁵ podlug przyrodzenia ťwego. ywy-

dzal bog iťze geťt dobrze. ¹³ yťtalo ťe

zwyeczora aťyutra dzen trzeci. ¹⁴ J

Gen I (počinagi ťie ... Moizieťowi) K 2 znaťťieťťe ťe] naťťieťťe ťye P in. 4 widiew] vidiel O 6 [ťwořenie] bl.: „firmamentum“, ťwřzenyť O, por. w. 7 itd. | rozdiel] „dividať“, rozdyetyl P in. bl. 7 [ťwřzenie] ťwřzeny P in. bl. | ťwřze-
 nim^{1,2}] ťwřzenym P in. bl. | geⁿž] geťz P 8 [ťwřzenie] ťwřzeny P in.

Gen I 1 W poczťtze] Na poczťtze Ma; inicjal dwuliterowy nie byl praktykowany; jest on podobny raczej do S lub G, lecz sens zaleca lekcję W 2 naťzweczye] bl.: z cz. náťťeťe ťť P in. 6 [ťwřzeny] bl. juť w cz., p. teť w. 7, 8, 14, 15, 17, 20, 26 arozdzelyl] bl. jak w cz. P in. 7 ťwřzeny ... podťwřzenym ... natťwřzenym] p. w. 6 8 ťwřze-
 ny] p. w. 6 9 Weťzrzal ... yrzekl] niedokl.: „Dixit ... Deus“ 10 dobrze] niedokl.: „bonum“, p. w. 12, 18, 25

powiedie buoh Budte swietla
w stwrzeni nebeſkem/ a roz-
diel(te) den s noci. a budte na
rozeznanie czaſom y dnom/ y letom.

¹⁵ aby ſwietili na ſtwrzeni ne-
beſke^m a oſwietili zemi. Y ſta
ſie tak. ¹⁶ J wczini buoh dwie welici
ſwietle. tociſs ſwietlo wietcie. aby
dni ſwietilo. a ſwietlo menſſie.
aby ſwietilo noci A k tomu hwiez-
dy. ¹⁷ geſto uſtanowi w ſtwrzeni nebeſkem.
aby ſwietily nad zemi. ¹⁸ a wlad-
ly dnm/ a noci. a ſwietlo rozdzieli-
li ſe tmu Y wzrze buoh że geſt do-
bre. ¹⁹ y ſta ſe s wečera/ a zgitra den
czwrtwy ²⁰ Take potom powiedie buoh Wzplo-
dte wody z ſebe || plod ribny/ duſſe
žiwe. y plod letawy nad zemi/
(y) pod ſtwrzenim nebeſkym ²¹ Y ſtwo-
rzi buoh welirby wzritne. y wſſeliku duſſi
żiwu. y hybagici: kteruż ſu z ſebe
wody wydały. kaſde oblaſt w ſwe^m
zpoſobeni. y weſſken plod letawy. pod-
le przirozeni ſweho Y wzře
buoh że geſt dobre ²² J poſežna tomu
tworu a rzka. Roſtte. a
wzmoſte ſe. a naplnte ſebu wo-
dy morſke. a ptačſtwo ſe rozplod

na zemi ²³ Y ſta ſe weczera/ a
zgitra den paty ²⁴ Opiet powiedie buoh
Wyued zemie twor
żiwy w ſwem porzadie. dobytek
y žižely. y zwierz zemſku. kaſde podle podo-
benſtuie gich Y ſta ſie
tak ²⁵ Y ućini buoh zwierza-
ta zemſka kaſde podle podo-
benſtuie gich y dobytek y rozlične
žižely. geſto ſie plazie po
zemi w ſwem przirozeni

powyedzal bog bōdzczye ſzwyatla
wſtworzenyu nybeſkyem. a roz-
¹⁰ dzelczye dzen ſnoczō. abōdzczye na
rozeznanye czaſom ydnyom ylatom
¹⁵ abi ſzwyeczyly nadſtworzenym nye-
beſzkym aofzwyeczyly ſzemyō iſtalo
ſze tako. ¹⁶ J uczynyl bog dwye ſzwy-
¹⁵ czi wyeliczi Szwyatlo wyōczſze abi
dnyu ſzwyeczylo. aſzwyatlo mnyeyſze
abi noczi ſzwyeczylo. aktemu gwyaz-
di ¹⁷ geſto ſō wſtworzenyu nybeſkye-
m. abi ſzwyeczyly nadſzemyō. ¹⁸ awlod-
²⁰ ly dnyem ynoczō a ſzwyatlo rozdzela-
ly ſeczmō. ywydzal bog yſze geſt do-
brze. ¹⁹ yſtalo ſzō ſwyeczora azyutra dz
en czwarti. ²⁰ Potem rzekl bog wſplo-
czczye wodi ſſzebye plod ribni duſze
²⁵ zywne iplod latayōczi nadſzemyō
ipodſtworzenym nybeſkyem. ²¹ Jſtwo-
rził bog wyeloribi ywſzelkō duſzō
zywnō yruhayōczō. ktorō ſzō ſſzebe
wodi widali kaſde oſobnye wſwem
³⁰ rodzayō ywſzitek plod latayōczi pod
lug przyrodzenya ſwego. ywydzal
bog iſze geſt dobre. ²² ipoſzegnal tem
v ſtworzenyu. a rzkōcz. roſzczczye aroz
mnofzczczye ſzō anapelnyczczye ſzobō wo
³⁵ di morſkye. A ptaſztwo ſō rozplodz

1c

naſzemy. ²³ iſtalo ſze zwyeczora az-
yutra dzen pyōti. ²⁴ Opyōcz rzekl bo-
g wiwyecz ſzemya ſtworzenye
ſzywe wſwem porodze. dobitek
⁵ robaky yſzwyrz ſzemſky gich
podle podobyenſtwa. yſtalo ſze
geſt tako. ²⁵ Vczynyl bog ſzwyrzō-
ta ſzemſka kaſde podlug podo-
byenſtwa gich idobitek. yrodzicz-
¹⁰ ne robaczſtwo yſto ſzō plodzy po-
ſzemy wſwem przyrodzenyu.

¹⁴ [ſtwrzeni] [ſtworzeny P in.] [rozdziel(te)] rkps rozdiel bl., rozdyelte P pozost. | den s noci] „diem ac noctem“, war. „diem a nocte“ ¹⁵ na [ſtwrzeni nebeſke^m] „in firmamento caeli“, nad ſtworzenym nebeſkem (tak zam. -ſkym) P ¹⁶ tociſs] dod., op. P in. | k tomu] dod. ¹⁷ [ſtwrzeni] [ſtworzeny P in.] ¹⁸ [ſe tmu] „ac tenebras“, war. „a tenebris“, por. w. 4 i 14 ²⁰ z [ſebe] dod. | plod ribny] „reptile“ | žiwe] zywne P in. | (y) P in.] rkps op. | [ſtwrzenim] [ſtworzenym P in.] ²¹ žiwu] zywnu P in. | kaſde ... zpoſobeni] „in species suas“ ²² [tomu twor] „eis“ | wzmoſte] nad tym glosa rozmnoze (= P in.) | [ſebu] dod. ²³ weczera] z weczera D in. ²⁴ porzadie] „genere“, porodie D bl. | kaſde] dod., op. P pozost. | ~ podle gych podobeaſtwe P in. ²⁵ kaſde] dod. | podle] rkps podle podle

¹⁴ [wſtworzenyu] p. w. 6 | [rozdzelczye] tak rkps i Pa, rozdelczelc Ma ¹⁵ nadſtworzenym] p. w. 6 ¹⁶ wyeliczi] zam. wyelicze: „(luminaria) magna“ ¹⁷ [geſto ſō] niedokl.: „et posuit eas“ | [wſtworzenyu] p. w. 6 | [nybeſkyem] tak rkps, Pa i Ha, nybeſkym Ma ¹⁸ [rozdzelaly] rozdelily Ma, litera a niepewna | [dobrze] p. w. 10 ²⁰ [ipod-] [ſtworzenym] p. w. 6 ²¹ [wyeloribi] op. cz. uſiſnē „grandia“ | [rodzayō] tak rkps i Ma ²² [rozplodz] tak Ma; w rkps ostatnia litera nieczytelna ²⁴ [ſzemya] litera a przerobiona z o | [porodze] bl. jak w cz. D | [gich podle podobyenſtwa] bl. ſzyk ²⁵ [yrodziczne] bl. z cz. i rozlične „et omne“ | [plodzy] bl., cz. plazie „reptant“ czytał plodf „generat“

Y vzře buoh že geſt dobre/
 26 y powiedie Vczinme czlowieka k
 obliczegi. a ku podobenſtwi naſſe-
 mu. aby panował rybam mor-
 ſkym a ptačſtwu. geſto lece
 pod nebem. y
 zwieratom zemſkym. y wſſemu
 ſtworzeni. y wſſemu tworū
 plazigiciemu. geſto ſe
 hybe na zemi 27 Y ſtworzi buoh
 czlowieka ku obliczegi y ku podo-
 benſtwi ſwemu. a k obliczegi
 bożiemu ſtworzi geho Samce
 a ſamici ſtworzi ge 28 Y požeſna
 gym buoh a řka Roſtte
 a plodte ſe. a naplnte ze-
 mi. a porobte gy ſobie a pa-
 nuyte rybam morſkym. y ptačſ-
 twu. geſſto v powietrzi lece.
 y wſſemu ſtwořeni. geſſto ſe
 hybe na zemi 29 Y powiedie buoh Ay
 dał ſem wam wſſeliku zelinu. ne-
 ſuci ſiemie. podle pñiroze-
 nie ſweho na zemi A wſſelike

drzewo magicie w ſobie ſamem
 ſiemie pñirozenie ſweho aby by-
 lo wam na pokrm 30 y wſſiem zwie-
 rzatom na zemi: y wſſelikemu pta-
 ku pod nebem. y wſſemu ſtwoře-
 ni na zemi. geſto ſebu hybe.
 w nichżto geſt duſſe ſiwa. aby
 ſobie gmieli na pokrmienie Y ſta
 ſe tak 31 Y vzře buoh wſſecko
 coſ bieſſe ſtworził: a to wſſe bieſſe
 velmi dobre Y ſta ſie s weczera
 a zgitra den ſſeſty **Druha kapitoła**

Tak pak ſwrchouachu ſe ne-
 beſſa. y zemie y wſſe gich
 okraſa 2 Y dokona buoh ſedmy den dielo ſwe
 geſſto dielał Y odpočinu ſedmy
 den ote wſſeho diela coſ bieſſe

Y uſzrzal bog ze to geſt dobrze.
 26 yrzeł. Vczynmi czlowyeka ku-
 oblyczu akupodobyenſtwu naſze-
 mu. abi panował ribam mor-
 ſkym. Aptakom geſz to latayō p-
 otſtworzenym nyebyeſzkym. yz-
 wyerzōtom ſzemſkym. ywſzemū
 ſtworzenyu. ywſzemū vczynye-
 nyu trwayōczemu. geſz to ſzō ru-
 ſza poſzemy. 27 Jſtworzył bog cz-
 lowyeka. ku oblyczu ykupodo-
 byenſtwu ſwemu aku oblyczu
 boſzemū ſtworzył tego ſamcza
 25 a ſamyczō. ſtworzył ge. 28 ypoſzeg-
 al gym bog arzkōcz. Roſzczczye
 aploczczye ſzye. a napelnyczye ſze-
 myō a oſzyōgnyczye yō ſoby. apa-
 nuyczye ribam morſkym. iptafz-
 30 twu. geſz to popowyetrzu lata
 ywſzemū ſtworzenyu geſz to ſzō
 ruha naſzemy. 29 yrzeł bog. oto
 daleſm wam wſzelkye ſzele no-
 ſzōcz ſzyemyō podług przyrodze-
 35 nya ſwego naſzemy. awſzelkye

Id

drzewo geſz to ma wſoby ſamem
 ſzyemyō przyrodzenia ſwego abi bi-
 lo wam napokarm 30 ywſzem ſzwyc-
 rzōtom naſzemy. ywſzelkyemu pta-
 5 ku podnyebem. ywſzemū ſtwoře-
 nyu naſzemy geſz to ſobō wladnye
 wgemſze to geſt duſza ſzywa. Abi
 ſoby myal napokarmyeny. iſta-
 lo ſzō tako. 31 J uſzrzal bog wſzitko
 10 czſoſz bil ſtworzył. ato wſzitko geſt
 barzo dobre. iſtalo ſzō zwyeczōra
 aſyutra dzen ſzoſty **II**

Potem gdiſz ſzō dokonalo nye-
 bo yſzemya. ywſzitka gich o-
 15 kraſa. 2 ydokonal bog wſzodmi dz-
 en dzala. Jodpoczynōł wſzyodmi
 dzen odewſzego dzala czſoſz bil v-

25 dobre] dobre T 26 pod nebem] pod ſtworzenym nebeſkym P pozost. | zemſkym] war. „terrae” | y wſſemu ſtworzeni]
 war. „universaeque creaturae” | plazigiciemu] plazyczyemu P pozost. 27 y ku podobenſtwi] war. „et similitudinem”
 29 zelinu] „herbam”, war. dod. „virentem” | podle pñirozenie ſweho] dod. według w. 21 in. | magicie] geſſto magye P
 30 ſtwořeni] dod. | w nichżto] w nyemzto P | gmieli] miel O 31 to wſſe] dod. II 1 ſwrchouachu ſe] dokonała ſie T

25 dobrze] p. w. 10 26 potſtworzenym nyebyeſzkym] jak w cz. P pozost., p. teſ w. 6 | vczynnyenyu trwayōczemu] zupeł-
 nie bl.: „reptili” 31 geſt] niedokl.: „erant” II 1 Potem gdiſz] bl.: „igitur” 2 dzala] op.: „(opus) suum, quod
 fecerat”

vdielal ³Y požehna dne sedme-
ho. y poswieti geho Neb w tom se-
dmem dni przeſtal ote w || ſſeho die-
la ſwego což bieſſe ſtwořil/ aby včinił ⁴Toto ſu
porozenie/ nebe y země když ſu
ſtwořeny toho dne. gehoſto buoh
učinił nebe y zemi. ⁵y wſſeliku
chraſt polſku: drzewe než wyſ-
la na zemi. y wſeliku zelinu po
wlaſtech dřeve nežli geſt plod
neſla Nebo tehdy hoſpodin buoh. neſielaſe
dſſtie na zemi: a czlowiek niebieſe.
geňto by dielal zemi ⁶Ale ſtudnice
wzplywaſſe z zemie.
rozwlaſzugił veſſken ſwrcek zem-
ſky ⁷Tak pak ſtwořy hoſpodin buoh
člowieka z gilu zemie y wdeſſe
w obličeý geho wdeſſenie żywota

Y by učinien czlowiek w du-
ſi žiwu ⁸Y včinił bieſſe buoh hoſpodin ray roz-
koſſi od počatka. w niemſ poſta-
wi člowieka. gehoſ bieſſe ſtwo-
řil ⁹Y wywedł hoſpodin buoh z prſti
wſſelike dřevo kraſne
widiati. a owoce geho. a ku
poſtiani chutne A take dřevo žiuo-
ſti proſtřed rage: a dřevo wzwie-
dienie dobreho. a zleho ¹⁰A řeka wy-
chazieſſe z mieſta rozkoſſi k
rozwlaſzeni rayſkemu. geňſ ſe
odtad ve čtyři prameny dieli
¹¹Gmie prwniei řece phizon. ta geſt
geſto ſe toči okolo wſſie ze-
mie eyulat. tu kdeſ ſe zlatto rodi.
¹²a zlatto te zemie předobree geſt
Tudieſ take nalezagi drahe kamenie
geſto ſlowe Bdeſſium. a kamen
onichinus ¹³A druhe řece gmie
geſt Gyon ta obchodi wſjicku mu-
řeninſku zemi ¹⁴Třetie pak řece gmie

dzałal. ³J poſzegnał dnyu ſzodme-
mu. ipoſzwyłczył gi bo wtem ſzo-
dmem dnyu przeſtał odewſzego dza-
la ſwego czſoſz bił dzałal ⁴To to ſzł
porodzenye nyeba yſzemył gdiſz ſł
ſtwořony tego dnya gdiſz bog v-
dzałal nyeba yſzemył. ⁵ywſzelkł ch-
rłſzlyna polſkł pyrzwey nyſz wiſz-
la naſzemył ywſzelkye zełe pokra-
gynach drzewey nyſzly geſt plod
nyoſla. bo tegdi bog nyepuſzczal
dſzdza naſzemył aczłowyek nyebil
⁶geſ to bi dzałal ſzemył. ⁶Ale prom-
yeny wodne wſplywali ſſzemye
vmyłkczayłcz kaſzdi pagorek ſzem-
ſky. ⁷Potem ſtwořyl pan bog cz-
łowyeka ſgilu ſzemye ywtnłł
⁸woblyczye tego wtchnyenyym ſzywota

2a (3)

abi vczynyon człowyek ſzywa du-
ſza. ⁸Juczynyl bił pan bog ray roz-
koſzy otpoczłotka wnyem ze poſta-
wyl człowyeka ktoregoſz bił ſtwo-
rzył. ⁹Jwiwyodł pan bog ſprochu
wſzelkye drzewo kraſne achczłcz
wydzecz owoce tego chotne ku-
poſzywanyu. Ateſze drzewo ſzywo-
ta wpoſzrzod raya. Adrzewo wſwe-
dzenya dobreho iſlego. ¹⁰Arzeka wi-
chadzayłczł zmyaſta roſkoſzy ku
wilewanyu rayſkyemu ktoraſz ſzł
ottłłd weczyrzi promyeny dzely. ¹¹y-
mył pyrzwey rzece phizon. to geſt
¹²geſ to ſzł toczy okolo wſzytkyey ſze
mye Eyulat. tu gdzieſz ſzł złoto rodzy
¹³Azłoto tey ſzemye geſ przedobre geſt
Tu tez nalazuył droge kamyeny
geſ to ſlowe bdelyum. a kamyen.
¹⁴onychynus. ¹⁵Adrugey rzecze ymył
geſt. gion. ta obchodzy wſzitkł ſze-
mył murzynſkł. ¹⁶Trzecze rzece ym-

3 dne ſedmeho] dny ſedmemu Č | w tom ſedmem dni] „in ipſo“ | bieſſe ſtwořil] op. „Deus“ 5 po wlaſtech] „regionis“
7 zemie D in.] rkps z zemie bl. 9 a (op. P in.) owoce geho] dod. | a²] op. P in. | žiuoſti] žiwota E 11 prwniei] Prwe P
in.] řece] dod. | ta] to D in. | eyulat] „Hevilath“, war. „Eiulath“ α 12 Tudieſ take] „ibi“, war. „ibique“ | drahe kamenie
geſto] ſlowe] dod. 13 druhe řece] war. „fluvio ſecundo“ | Gyon] „Gehon“, war. „Gyon“ | muřeninſku] murzynſku P

3 człojz bił dzałal] niedokl.: „quod creavit Deus, ut faceret“ 5 chrłſzlyna] tak rkps i Ha, chrozſlyna Ma 6 pro-
myeny wodne] „fons“ | vmyłkczayłcz] niedokl.: „irrigans“ | pagorek] niedokl., cz. ſvrcek „superficiem“ czytał vršek
„collem“ 7 abi] w cz. aoryst: „et factus est“ | ſzywa duſza] niedokl.: „in animam viventem“ 9 kraſne ... poſzywanyu]
niedokl.: „pulchrum visu et ad vſcendum ſuave“ | chotne] tak rkps i Ma, zam. chłtne „suave“ 10 Arzeka] tak rkps
zam. Arzekł] wchadzayłczł] niedokl.: „egrediebatur“ | ku wilewanyu] niedokl.: „ad irrigandum“ 12 geſ] dod.

geft Tygris. ta gde proti a-
fšrom Rzeka cztvrta řečena geft
Eufrates ¹⁵ Tehdy wzem hořpodin buoh
člowieka. y pořtawi gei w rafi roz-
koři aby dielal/ a ořtriehali geho ¹⁶ Y
přikaza gemu řka Se wřřeho
rayřkeho dřiewie owoce gez: ¹⁷ ale
s dřewa zwiedienie dobreho y zle-
ho negez. nebo w kteriřz koli den ge-
ho okuřijs. řmrti vmřeř ¹⁸ Y
opiet powiedie hořpodin buoh Nenie
dobre byti člowieku řamemu:
včinnme ge^mv řpomozenie. po-

dobne k niemu. ¹⁹ Tak pak
řtworziw hořpodin buoh s zemie wřřecku
zwieřata zemřka. y wřře ptačřtwo ne-
bařke. přiuedi ge předi A-
dama. aby ge opatřil. a gmena
gim dal a ve wřem řtwořeni
duřře řiwucie. Jakř geft Adam
nazwal kteremu gmie. to geft
gmene geho ²⁰ nazwal ge Adam
gmene gich wřřelikemu řtwo-
řeni. zwieřeciemu. dobyřciemu.
y ptačie^mv a Adamowi nebieřře
nalezen pomoc || nik podobny
geho. ²¹ Y wpuřti proto hoř-
podin otrapienie řenne w Adama
A kdyř bieřře vřnul. wynial ged-
no řebro geho. y napřnil to
mieřto mařřem ²² Y udiela hořpodin
buoh z te kořti. gizz bieřře z Adamowa
boku wynial. řenu. y přiwede
gi předi adama ²³ Y powiedie Adam
Tot giř kořt z mych kořti. a tielo z
tiela meho: ta bude řluti
muřice. nebo geft z muře wza-
ta ²⁴ Pro niřto opuřti člo-
wiek otce řweho/ y mařř řwu.
a bude ře řwe řeny přydrřeti.

yō geft. tigris. ta gydze přeczyw a-
řyrom. Rzeka czwarta rzeczona geft
eufrates. ¹⁵ Tegdi wřzōl pan bog cz-
lowyeka ipořtawyl gi wrayu roř-
kořzy. abi dzałal aořtrzegal gego. ¹⁶ y-
přikazal gemu arzkōcz Sewřřego
rayřkyego drzewa owoce gedz. ¹⁷ ale
zdrzewa wřwyedzenya dobrego izle-
go nyegedz. bo wktorikoly dzen ge-
go wkuřizř řzmyerczyō vmrzeřz. ¹⁸ Y-
opyōcz powyedzał pan bog. Nye-
geft dobrze bicz czlowyeku řame^mv
vczynmi gemu wřpomozenyne po-

2b

dobne knyemu ¹⁹ Potem pan bog
řtworzil řzemyō wřzitka zwyerzō-
ta zemřka. ywřzitko ptařtwo nye-
byeřkye. Ypřywyodl ge předi A-
dama. abi ge opatřil. a ymyona
gym dal. A wewřřem řtworzenyu
duřře řywōce. yakořř geft adam
nazwal. ktoremu ymyō. to geft
ymyō gego ²⁰ Nazwal geft adam
gymyona gich wřzelykyemu řtwo-
rzenyu zwyerzōcemu dobitcemu
iptařřemu. A adamowy nyebilo
naleřřzono pomocnyka podobne-
go gemu. ²¹ Ywpuřřczyl přzeto pan
bog vcyřōřřzono řemye w adama
Agdiřz bil vřnōl. tegdi wiyōl ged-
no zebro gego. ynapelnyl to
myařto mōřza. ²² yudzałal pan b-
og řtey kořřczy gez to řadamowa
boku wiyōl řzonō. ypřywyodl
yō předi adama. ²³ yrzekl adam..
To kořřcz řmich kořřczy. a czyalo z-
czyala mego. Abōdže wezwana
mō řzonō. bo geft zmōřza wřzō-
ta. ²⁴ přzektorōřz to opuřřczy člo-
wyek oczza řwego. ymacz řwō.
Abōdže křzenye řwey řklonyon

14 řečena geft] „ipse est“ 18 ge^mv] rkps dod. z paže bl. 19 s] op. B in. | a ve wřem] war. „omne autem“ Verc. |
gmie] war. „nomen“ 20 ge] geft T in. | wřřelikemu ... ptačie^mv] „cuncta animantia et universa volatilia caeli et omnes
bestias terrae“ | geho] gemu D in. 21 hořpodin] dod. buoh P in., „Dominus Deus“ | vřnul] dod. tehdy D in. | to mieřto
mařřem] „carnem pro ea“ 22 z te ... řenu] „costam quam tulerat de Adam in mulierem“ | gizz] geňř O | wynial]
rkps dod. ućini bl. 23 giř] „ecce“, op. P | ta] „haec“, a P in. | muřice] muřena Hus, Sebrané řpisy řeské I, 1865, 199
24 Pro niřto] niedokl.: „quamobrem“ | řwu] war. „suam“

18 dobre] niedokl., p. I 10.12 itd. 19 řzemyō] bl.: „de humo“; blād ulatwiony opuřřzeniem přyřimka z w niektōrych
řękopisach cz.; litera ō niedomknięta z prawej strony | wřřitka] litera a přzerobiona z o, tak Ha 21 vcyřōřřzono řemye]
bl., cz. otrapienie sennē „soporem“ czytal otrápenē siemē 23 mō řzonō] niedokl., cz. muřici lub muřenu „virago“
czytal mū řenu „meam uxorem“ 24 Abōdže ... řklonyon] niedokl.: „adhaerebit uxori suae“

a budete dwa w gednom tiele **Trzetie kapitola**
 II ²⁵ **Y**biešsta oba naha Adam y Ewa gehu žena.
 a neštydiešsta se
 III ¹ **A**le že had biešse horczyšsi
 wšeho štworzenie žiwucie-
 ho na zemi. gešsto biešse uczinil
 hošpodin buoh Genž vece k ženie
 Proč wam zapowiediel buoh.

abyšste negedli wšeho owo-
 ce rayškeho. ² Gemužto žena
 odpowiedela Owoce s drzewie.
 gešto gešt w rahi gieme: ³ ale o-
 woce s drzewa. gešsto gešt prošt-
 řed rage. přiřkazal nam buoh/
 abyhom negedli, ani je
 ho dotykali. abyhom šnad ne-
 vmřeli ⁴ Y powiedie pak had
 ženie Nikoli šmrti
 nevmřete ⁵ nebo wie buoh. že
 kteryž koli den gehu okužite.
 otewru šie wafši oči: a bude-
 te iako bohawe wiedeuce do-
 bre y zle ⁶ Pak vzřewšsi žena. že gešt
 dobre owoce gešti s toho drzewa.
 a krašne pařiti y hledati
 rozkoššne. y wzie toho owo-
 ce y šnie. a da gehu šwemu
 muži. genž take šnie ⁷ Y
 otewřesta se oči obieha to-
 tiž rozuma A když vna-
 menašsta. že šta naha. zwa-
 zawšše lištu fikowe^{ho} y uczini-
 šsta šobie wienniky ⁸ A když
 vřlyššesta hlaš hošpodina boha
 chodicieho po poledney hodinie w rahi Skry
 je Adam. y gehu žena přeđ o-
 bličegem hošpodina boha proštřed
 dřewa rayškeho ⁹ Y wzwola
 hošpo^{di}n boh na Adama/ a řka k
 niemu. Kde geš ¹⁰ Genž

abōdzeta dwa wgednem czyele
²⁵ ybilašta oba naga. adam gewa
 anyefromalašta sze
 30 **III**
¹ **A**le ze wōšz bil goroczšzy w
 šwem štworzenyu šzywōce
 go nařzemy. gešto bil vczynyl
 pan bog. genšze řekl k šzenye
 35 czemu wam bog zapowyyedzal

2c
 abišzčzye nyegedly wřzeho owo-
 czu rayškyego. ² Gemuřz to řzona
 otpowyedžala. owoce zdrzewa
 giřto geřt wraju gemi. ³ Ale o-
 woca zdrzewa. geřz to geřt poz-
 5 rzod raya přiřkazal nam bog
 abichom nyegedli. any řzō ge-
 go dotikaly. abichom řnacž ny-
 vmarly. ⁴ Yotpowyyedžal wōřz
 10 k řzenye. nykaky šzmyerčyřō n-
 yevmřeczye. ⁵ bo wy bog. ze
 ktorikoly džen geho vkuřzyczye
 otworzō řzō oči wafše. abōdže-
 czye iako bogowy wyedzōcz do-
 15 bre izle. ⁶ Yvřzřala řzona ze geřt
 dobri owocz geřzcz řtego drzewa
 Akrazne nařrok a k wydženyu
 rořkořšne. wřzōwřzy tego owo-
 cza yřznye. ada geho řwemu
 20 mōřzu. genšze teřze řznyadl. ⁷ Y-
 otworzyli řzō oči obyema. to
 geřt oči rozuma. Agdiřz vna-
 myonalašta. zeřta naga. aw-
 řzōwřzy lyřzčzye fikowe. vczyny-
 25 lašta šoby wyenyky. ⁸ Agdiřz
 vřliřžalašta glos pana boga
 chodžōcego popołudnyu. řkřil
 řzō adam igego řzona přeđ o-
 blyčzym pana boga pořzřod
 30 rayřkyego drzewa. ⁹ Jzawolał
 pan bog na adama. a řkōcz k-
 nyemu. Adamyē gde geřz. ¹⁰ gen-

25 Adam] *op.* „scilicet“ | y Ewa] *dod.* | gehu žena] *op.* *P in.* **III** 1 horczyšsi] „callidior“, *war.* „calidior“ *bl.* | ~ buoh zapo-
 wyedyel *P in.* | wšeho owoce] „de omni ligno“ 4 powiedie] odpowiedie *D* | ženie] k zenye *P pozost.* 5 ~ oči wafši
P pozost. 6 owoce gešti s toho drzewa] „lignum ad vescendum“ | pařiti] „oculis“ | hledati] hledyety *P in.* „aspectu“
 take] *dod.* 7 totiž rozuma] *dod.* | lištu fikowe^{ho}] liřtie fikoue *E*, „folia ficus“ 8 po poledney hodinie] „ad auram (*tl. cz.*)
 řa] horam] post meridiem“ 9 k niemu] *dod.* Adame *D in.* *war.* „Adam“

III 1 goroczšzy] *tak rkps zam.* gorōczšzy, *p. teř w cz.* | w řwem řtworzenyu] *bl.*, *w cz. gen. comparationis* | w řwem] *tak*
rkps i Pa zam. w řřzem, w řsem *Ma* 2 giřto] *tak rkps zam.* geřto 6 yřznye ... ada] *w cz. aoryst* 7 to ... rozuma]
dod. przewařnie řuř w cz. | awřzōwřzy] *niedokl.*: *cz. svāzavře* „(cum) consuerunt“ *čyřal vzavře* „sumpserunt“ 8 popo-
 ludnyu] *niedokl.*, *p. w cz.*, *po řym op. cz. v řāji* „in paradiso“

vece Hořpodine hlas tway
ſlyſſaw w rahi. bał ſem ſe
proto že ſem nah y ſkrił ſem ſie

¹¹ Gemuſto hořpodin řekl Y kto vka-
zal tobie. že ſy nah. gedine žeš gedl
owoce s toho dřewa. geſſtot ſem
zapowiediel geho negeſti ¹² Y ře-
kl geſt Adam Žena gižs mi dal
towařiſſku dala mi owoce s dře-
wa. y ſniedl ſem ¹³ Y vece hořpodin k ženie
Pročs to včinila Ana odpowiediela
Had mie přelſtil y || (3) ſniedla ſem
¹⁴ Y vece hořpodin buoh k hađu Pro-
to žeš učinil to Budeſs zlořečeny/
a proklaty. mezi wſſim ſtwo-
řenim y zwieřatom zemſkim.
budeš na přeſech ſe plaziti. a přſt
gieſti po wſſe twe dni
¹⁵ Uſtawimt nepřiezen mezi tebu.
a mezi (ženu). a plodem twym. a
plodem gegim Onat ztroſkoce
twu hlauu. a ty budeš lſtiwie
lakati gegie chodidla ¹⁶ Ženie pak
řekl buoh Rozmnožim twu
biedu. y tua početie w ſtraſti.
s boleſti budeš roditi ſyny ſwe.
a pod moci mužſku budeš. a onť bu-
de nad tebu panouati: ¹⁷ a Adamo-
wi pak řekl Proto žeš ſwe ženy vpo-
ſluhl hlafu. a gedl ſy owoce s dře-
wa geſſtot ſem byl prikazał. aby
geho negedl Prokleta zemie
w twem diele S vſilim po-
krma zemſkeho budeš poži-
uati/ po wſſe dni wieku tweho
¹⁸ trnie a hložye bude roditi. a by-
linu zemſku budeſs gieſti ¹⁹ v potu
ſweho obličege. budeš ſobie chleba do-

ſze rzekl Gořpodnye glos tway
ſlyſzaleſm wrayu. aboyaleſm ſzō
przeto yſzem nag. iſkriłeſm ſzō

2d

¹¹ Gemuſz to pan rzekl. Ykto vka-
zal tobye zeſz nag. gedno iſzeſz yadl
ſowocza tego drzewa. geſtoczyezm
zapowyedzał gego nyegeſzcz. ¹² Yrze-
kl geſt adam. zona yōſzeſzmy dal
⁵ toważyſzkō dala my owocza ſdrze-
wa yſznyadlezm. ¹³ Yrzekl bog cze-
muſz to vczynyla. Odpowyedzala
wōſz myō ſdradzyl. iſznyadlaſm.
¹⁰ ¹⁴ Yrzekl pan bog ku wōſzowy. prze-
to zeſz to vczynyl. bōdzeſz przekłōt
azlorzeczenyk myedzy wſzem ſtwo-
rzenym. yzwyerzōti ſzemſkymy.
Abōdzeſz napyerſzach laſzycz. aſze-
¹⁵ myō geſzcz. powſzitky twe dny. ¹⁵ A
vſtawyō nyeprzyyazn myedzi tobō
amyedzi zonō. aplodem twym. a-
plodem gey. Aonacz ſtroſzſzcze yſetrze
głowō twayō. ati bōdzeſz nyeprzy-
²⁰ yaczyl ſtopam gey. ¹⁶ Azenye lepak
rzekl geſt bog. rozmnoſzō twayō b-
yadō ytwa poczyōczya wſtarōſzczy.
ſboleſzczycō bōdzeſz rodzycz ſwe ſyni
apodmocō mōſzkō bōdzeſz. aon bō-
²⁵ dze nad tobō panowacz. ¹⁷ A adamo-
wy rzecze przeto iſzeſz ſwey ſzoni po-
ſluchal gloſu. ayadleſz owocz zdrze-
wa. geztoczyezm bil prikazał. abi
gego nyeyadl. Przekłōta ſzemya
³⁰ wtwem vczynenyu s vſzylým po-
karma zemſkyego bōdzeſz poſzyw-
acz powſzitky dny wyeku twego
¹⁸ Tarnye a glog bōdze rodzycz. abi
le ſzemſkye bōdzeſz geſzcz. ¹⁹ wpotu ſ-
³⁵ wego oblicza bōdzeſz ſoby chleba do-

10 [Hořpodine] war. „Domine“ 11 hořpodin] war. „Dominus“ | owoce s toho dřewa] „ex ligno“ | geſſtot] „de quo“, war. „quod“ 13 k ženie] op. P 14 ~ to vczynyl P in. | Budeſs] war. „eris“ | zlořečeny a proklaty] „maledictus“, tl. podwójne | budeš] a budeš D in. | přſt] zemi E | twe] „vitae tuae“ 15 (ženu) D pozost. | rkps zemi | ztroſkoce] potře E | ~ hlauu twu K 16 buoh] war. „Deus“ | w ſtraſti s boleſti] „in dolore“, tl. podwójne | ~ ſwe ſyny P pozost. | mužſku] rkps mužſku 17 řekl] vecie O | vpoſluhl] vpoſluchal P pozost. | owoce s dřewa] „de ligno“ | S vſilim] „in laboribus“ | pokrma zemſkeho] „ex ea“ (terra) 18 roditi] op. „tibi“ | bylinu] „herbas“, war. „herbam“ 19 budeš ſobie chleba do- byuati] „vesceris pane“

13 bog] op. „ad mulierem“ jak w cz. P 14 przekłōt azlorzeczenyk] „maledictus“, p. w cz. | laſzycz] niedokł., cz. plaziti „gradieris“ czytał lazići 15 nyeprzyyazn] tak rkps, nyeprzyazn Ma | ſtroſzſzcze] zapewne bl. zam. | ſtroſkocze jak w cz. | yſetrze] dod. synonym, źródłem jego cz. E | bōdzeſz ... gey] niedokł.: „insidiaberis calcaneo eius“ 16 poczyōczya] litera a przerobiona z ō | wſtarōſzczy] bl., cz. v strasti „in dolore“ czytał v starosti „in senectute“; p. też w cz. 18 glog] niedokł. za cz. hložie „tribulos“

byuati. doniadž se v prŕt neobra-
tiš. z niežto sy učinien: nebo sy
prach. a w prach se obratiš opiet ²⁰ Y
wzdíe Adam gmie ſwe ženie E-
wa Proto aby matie byla wſſeho
ſtwořenie člowiečieho ²¹ Y učini
hoſpodin buoh Adamowi. a geho ženie ſu-
knie koženie. a oblekl ge/ ²² a řka Ay
tot Adam iako gedem z nas včinen
geſt wíeda dobre y zlee. A giž proto aby
nedoſahna ſwu ruku na dřewo žiuo-
ta wiečneho nevěſl owoce a
ſnieda byl žiw na wieky ²³ Wypu-
ſtl ge^{ho} hoſpodin z rage rozkoſſi. aby dielal
zemí z niežto geſt včinen ²⁴ Y wy-
wrže Adama z rage A uſtawi před
ragem rozkoſſi cherubin. a plamen-
ny mecz/ a wrtky k uoſtríehani ceſ-
ty k dřewu žiuota **Czwrtá**

¹ **P**ak Adam pozna tieľſnie
Ewu ſwu ženu Genžto počenſſi.
y vrodí Cayna a řkuci Gmam od bo-
ha plod člowieči ² J opiet urodí potom bra-
tra geho Abele Pak geſt byl (abel) pa-
ſtucha owczij. a Cayn oračem ³ Y ſtalo
ſe geſt pak po malých dnech. že o-
bietowa Cayn z obile
zemſkeho. dary hoſpodinu: ⁴ a Abel
pak z prwnieho připlodka ſweho ſta-
da obietouaſſe naytučnieiſſie Y wzeřel
hoſpodin na Abele. a na geho obiet:
⁵ ale na Cayna newzeřel ani na ge-
ho obiet Y rozhniewal ſe geſt Ca-
yn přielíſſnie: y ſwraſti ſe hniewy
twarz geho ⁶ Y powiediel geſt hoſpodin k niemu

Y proč ſe hniewaš. a proč ſe
wraſtiſti twa twař ⁷ Včiniſſ
li dobře/ vezmeš // odpłatu

3a (4)

bywacz. Alyſz ſzō wſzemyō nawro-
czyſz zgeyſzeſz to vczynyon. bo proch
geſz. awproch ſzō obroczyſz. Opyōcz
²⁰ zdzał adam gymyō ſwey ſzenye ge-
⁵ wa. przeto abi macz bila wſzego ſt-
worzenya člowyeczego. ²¹ Yvczynyl
pan bog adamowy. agego ſzenye ſu-
knye koſzane. aoblek ge ²² yrzekl. owa
toč adam iako gedem znas vczynyon
¹⁰ geſt. wyedzōcz dobre yzle. przeto abi
nyedozōgl ſwō rōkō nadrzewo żywo-
ta wyeczneho. Anyevczōſl owocza aſz-
nyadl. ibil bi żyw nawycky. ²³ Wipu
ſzczyl geō ſraya roſkoſzy. abi dzalal
¹⁵ zemyō. ſktoreyze to geſt vczynyon. ²⁴ ywi-
rzuczyl adama ſraya. Avſtawyl przed
ragem roſkoſzy cherubyn aplomyen-
ni myecz wrōku. kuoſtrzeganyu dro-
gi kudrzewu żywota **IV**

²⁰ ¹ **P**otem adam poznal czyeľſtnye
gewō ſwō zonō. gdiſz to poczōla
yurodzyla kayma arzekōcz. Mam odbo-
ga plod člowyeczy. ² potem vrodzyla bra-
ta geō abela. potem geſt bil abel pa-
ſtucha owczy. akaym oraczem ³ Yſtalo
²⁵ ſzō geſt potem pomalich dnyech ze o-
byetowal kaym ſezboza zytneho ſew-
ſzego ſzemſkyego dari bogu. ⁴ A. abel
teſz pyrzwego przyplotka ſwego ſta-
³⁰ da obyetowal natluſthſze. Yweſzrzal
goſpodzyn na abela. anagego offyerō
⁵ Ale nakayma nyewefzrzal. any nage-
go offyerō. yrozgnyewal ſzō geſt ka-
ym przelycznye iſmarczy ſzō gnyewi
³⁵ lice geō. ⁶ yrzekl geſt bog knyemu

3b

czemu ſzō gnyewaſz. aczemuſzō ſ-
marczya twoge oblicze. ⁷ Vczynyſz
li dobrze. weſzmyeſz odpłatu tudzeſz

19 v prŕt] do země E 20 ſtwořenie člowiečieho] „viventium“ 22 byl] y byl D in. 24 z rage] dod. według w. 23 |
a wrtky] „atque versatitem“, w ruku D in. bl. | IV 1 tieľſnie] dod. | Genžto] geſto P in. | počenſſi] pocžie O | plod
člowieči] „hominem“ 2 ~ potom vrody P | (abel) P pozost. | rkps op. 3 po malých dnech] bl.: „post multos dies“
4 pak] take E, „quoque“ | naytučnieiſſie] „et de adipibus eorum“ 5 obiet] „munera“ 6 ſwraſti ſe hniewy] „concidit“
6 Y²] op. D in. 7 odpłatu] dod., toczyſſ odpłatu P

24 wrōku] bl. jak w cz. D in.: „(gladium) versatitem“ IV 1 gdiſz to] bl. z cz. genžto lub geſto „quae“ 2 i 3 po-
tem] niedokl.: „autem“ | pomalich] bl. juž w cz. | ſezboza ... ſzemſkyego] niedokl.: „de fructibus terrae“, cz. zemského czy-
tal pierwotnie ze vſeho, litera ſ¹ przerobiona z z 5 przelycznye] bl., z cz. přielíſně „vehementer“ | iſmarczy ſzō gnyewi]
bl., cz. svraſti se „concidit“ czytal smřti se 6 ſmarczya] litera a² przerobiona z ō; bl., zob. w. 5 7 tudzeſz] cz.
točſ čytał tudzież

Pakli zle včiniš. ynhed tway
hřiech bude v podwoje: ale pod
tebu bude žadoſt ge^ho. a ty nad nim
panouati budeſs ⁸ Y powiedie „Cain
k Abelowi ſwemu bratru Wy-
gdiewa wen A když na poli bie-
ſſta. wzdwiže ſe Cayn
proti ſwemu bratru Abelowi. y zabi ge^ho ⁹ Y
řekl geſt hoſpodin k kaynowi/ Kde geſt Abel
tway bratr Genžto odpowiedie
Y co ia wiedie. yzdali ſem ia ſtraže me-
ho bratra ¹⁰ J řekl geſt hoſpodin k niemu
Cos včinił/ hlas tweho bra-
tra krwe/ ke mnie křiczi s zemie ¹¹ Giž
proto budeſ proklety na zemi.
geſtot geſt otewřela ſwa uſta. a przy-
iala krew bratra tweho z ruki twe
¹² Když budeſ gi dielati. nedat ſweho
vžitka: tulačem/ a zbiehem bu-
deſ wſſecky čaſſi žiuota tweho
¹³ Y řekl geſt Cayn k hoſpodinu Wiece
geſt ma zloſt. než bych zaſlužil
ſmilowanie ¹⁴ Ay tot mie dnes
wywržeš z obce lidſke.
a tweho obličege budu ſe kriti. a bu-
du tulačem a zbiehem po wſſi ze-
mi. neb ktož koli mie nalezne. ten mie
zabie ¹⁵ J powiedie k nie^{mv}
hoſpodin Nikoli tak nebude Ale wſſeliky
ktož zabie Cayna. ſedmkraz
nad nim wiece pomſſtieno bude Y po-
loži hoſpodin znamenie na Caynu. aby

geho nezabil každy/ ktož by ge^ho
nalezl ¹⁶ Wyſſed Kayn z ob-
ce před božim obličege Y
bydlil w zbiehſtui na wchod ſlun-
ce w prwni wlaſti od rage.
geſto ſlowe Eden ¹⁷ Pak Ca-
yn poznal tieľnie ſwu ženu A
ta počenſſi/ y vrodila Enocha.
Y udiela mieſto. gemužo gme-
no wzdie po ſwem ſynu Enoch
¹⁸ Potom Enoch urodil Yrada.

Pakli zle vczynyſz naticmyaſt tway
⁵ grzech bōdze wpodwoyu. ale pod.
tobō bōdze zaloſzcz ge^go. ati nadny-
m panowacz bōdzejſz. ⁸ Yrzekl kayn
ku ablowy kuſwemu bratu. wi-
nydzywa pr[z]ecz. Agdiſz napolu bila
¹⁰ ſta. podnoſl ſzō kayn ku ablowy
ku ſwemu bratu. yzabył gi. ⁹ yrzekl
geſt bog ku kaynu. gdje geſt abel
tway bratr. ktori tak odpowiedzal
Yczſo ya wyem. azaliſm ya ſtroſz me-
¹⁵ go brata. ¹⁰ yrzekl geſt pan knyemu
Czſoſz vczynyl. glos twege twege bra-
ta krwe. kumnye krzyczy zzemye
¹¹ przeto bōdzejſz przeklyōti naſzemy
iſtocz geſt otworzyla ſwa vſta aprzy-
²⁰ yōla krew brata twege rōky twej
¹² gdiſz bōdzejſz yō dzałacz nyedacz ſwego
vzytka. Tulaczem aſbyegem bō
dzejſz powſzitky czaſy zywota twege
¹³ Yrzekl geſt kayn ku bogu. wyōczſa
geſt ma zloſzcz nyſzbich zaſlużył ſ
²⁵ mylowanye ¹⁴ Owa tocz myō dzyſza
wirzuczyſz ſpoſpolſtwa ludſkyego
atwego oblycza bōdō ſzō kricz. abō-
dō tulaczem aſbyegem powſzey ze-
³⁰ my. aktokoly myō naydze. ten myō
zabige. ¹⁵ Yotpowiedzal knyemu
bog. nyetako bōdze. Ale wſzelky
kto zabige kayma. ſzyedmkroc
nadnym pomſzczono bōdze. ypo-
³⁵ loſzył bog znamyō {na} kaymye abi

3c

gego nyezabył. kazdi ktoſz bi ge-
go nalazł. ¹⁶ wiſzedł kayn ſpoſpol-
ſtwa przed oblyczym boſzym. Y
bidłyl zbyegem nawzchot ſlun-
⁵ cza pyrwſzey kraynye odraya
geſz to ſlowe Eden. ¹⁷ Potemka-
yn poznal czelnye ſwō ſzonō a-
ta poczōwſzy porodzyla enocha
yudzałal myaſto gemuſz to gym-
¹⁰ yō ſdzał poſwem ſynu enoch.
¹⁸ Potem enoch vrodzyl yrada.

7 včiniš] *dod.* | tway] *war.* „tuum“ 8 ge^ho] *gey P* 9 Y co ia wiedie] „nescio“ 12 budeſ¹] *op.* „super terram“ |
wſſecky ... tweho] *war.* „omnibus diebus vitae tuae“ 13 Wiece] *Wyetſſye P*, „maior“ 14 wywržeš] „eicis“, *war.* „eicies“ |
z obce lidſke] „a facie terrae“ | wſſi] *dod.* 15 na Caynu] *war.* „in Cain“ 16 z obce ... obličege] „a facie Domini“ |
w zbiehſtui] zbiehem *E*, „profugus“ | na ... Eden] „ad orientalem plagam Eden“ 17 tieľnie] *dod.* | počenſſi y] počewſi *S*

7 zaloſzcz] *bl.*, *cz.* žádost „appetitus“ *czytał* žalost 8 ku³] „adversus“ | pr[z]ecz] *litera z trocheę wytarta*, precz *Ma*
10 twege²] *zbędne, op. Ma* 11 naſzemy iſtocz] „super terram, quae“ | rōky] *zam.* zrōky 16 pyrwſzey] *zam.* wpyrwſzey

a Yrad vrodil Maniele/ a Maniel urodil Matuzaele. a Matuzael vrodil Lamecha ¹⁹ gen-
 žto poial dwie ženie: ged-
 ne gmie bylo Ada. a druhe
 gmie bylo Sella ²⁰ Ada pak urodila Ja-
 bele. genž byl otec přeby-
 wagicich w ſtaniech. y take
 paſtyřowy. ²¹ a geho bratru
 gmie bylo Tubal: genž byl otec
 zpiewagicich na warhaniech. a na
 ruczniciech ²² A Sella pak uro-
 dila Tubalchaym: genž byl
 prwni kowař. na wſſem že-
 leznem y miedienem
 řemeſle A Seſtře gmie Tubalchay-
 nowie Noema ²³ Y vece Lamech
 ſwyma ženoma dřiewe řecze-
 nyma Ade a Selle Slyſſte hlas
 moi ženie Lamechowie. a pozorug-
 te ſlow || mych Nebo zabil ſem czlo-
 wieka na me giezwie. a mlade-
 nečka w hniewie meem ²⁴ Sedm krat
 pomſta bude dana kaynowi

a Lamechowi. ſedmdeſat {krat}
 ſedm krat ²⁵ Potom geſſtie Adam
 poznal tieľſnie ſwu žen(u): a tak
 porodi ſyna gemužto gmie
 wzdie Seth a řka Dal mi buoh geſtie
 gyny plod mieſto Abele. gehož
 geſt Cayn zabil ²⁶ A pak Seth gmiel
 ſyna. tomu gmie bylo. Enos. genž-
 to geſt wzyuati poczał gmie božie
¹ **T**Ot ſu knihy **Pata Kapi^{ola}**
 pokolenie Adamowa od toho
 dne. w němžto ſtvořil buoh
 človieka k obličgi a ku podo-
 benſtwi božiemu včinił ge^{ho}

a yrad vrodylmanyela. a ma-
 myel vrodyl matuzaela. a ma-
 tuzael vrodyl lamecha ¹⁹ gen-
 ze to poyłl dwye zenye. ged-
 ney gymyō bilo ada. adrugey
 gymyō ſella. ²⁰ Ada vrodyla ya-
 baela genze bil oczyecz przebi-
 wayōczym wſtanyech Atakye
 paſtirzow. ²¹ agego bratu bilo gy-
 myō tubal. kteryž to bil oczyecz
 ſpyewayōcz naorganoch. ana-
 rōcznyczach. ²² Aſella potem vro-
 dyla tubalchaym. genze bil p-
 yrzwi kowal nawſzitkyem ze-
 laznm rzemyōſle ymyedzane-
 m. a ſzeſtrze gymyō tubalchay-
 nowey noema. ²³ Yrzel. lamech
 ſwima zonama drzewyey rzeczo-
 nima. ade a Selle. ſliſzczye glos
 moy zoni lamechowi. apozaluy-
 czye ſlow mich. Zabyleſm czlow-
 yeka namem lowye amlodzen-
 cza wgniewye mem. ²⁴ ſzedm kroc
 bōdže pomſta dana kaynowy.

3d

Alamechowy ſzedmdzeſzōt kroc
 ſzedmkroc. ²⁵ Potem geſzczẽ adam
 poznal czyelnye ſwō ſzonō. atak
 porodzy ſyna gemuſzto gymyō
 zdzege arzkō. dalmy bog geſzczẽ
 gyny plod myaſto abla. ktorego-
 ſz to kayn zabył. ²⁶ Potem ſet myal
 ſyna temu gymyō bilo enos kto-
 riſzto geſt poczōł wzywacz gymyō
¹ **T**oczſzō kſzōgy po [boſze V
 kolenya adamowa odtego
 dnya. ktoregoſz ſtworzył bog cz-
 lowyeka kuoblyczu akupodob-
 yenſtwu boſzemu. vczynyl gego

18 Maniele a Maniel] „Maviael et Maviael“, war. „Maniael et Maniael“ β 19 bylo^{1,3}] dod. 20 Jabele] yabaele B in., „Iabel“, war. „Iabaal“ 21 ~ bylo gmie T | Tubal] „Iubal“, war. „Tubal“ | na warhaniech a na ruczniciech] „cithara et organo“ 22 prwni kowař] *niedokl.*: „malleator et faber“ 23 dřiewe řecenyma] dod. | Nebo] op. P in. | w hniewie meem] „in livore meum“, war. „in livore meo“, tl. *czytal* „in furore meo“ 24 ~ bude dana pomſta P | kaynowi] „de Cain“ | {krat}] *nadpisane* 25 tieľſnie] dod. | žen(u) K pozost.] *rkps* ženie | tak] dod. | geſtie] dod. | geſt] op. P 26 ~ poczał wzywaty P V 1 od toho dne] „in die“ | w němžto] kteryž E | k obličgi] war. „ad imaginem“

18 manyela] *tak Pa i Ha*, Mawyela Ma | mamyl] *tak Ha*, Mawyel Ma 21 oczyecz ſpyewayōcz] „pater canentium“ 22 ſzeſtrze] *tak rkps i Ha*, seſtrze Ma 23 Yrzel] *tak rkps*, Pa i Ha Yrzel Ma | apozaluyczye] *bl.*, cz. pozorujte „auscultate“ *czytal* požalujte, co znaczeniowo w tej ſytuacji moſſiwe | namem lowye] *bl.*, „in vulnus meum“; *tlum.* nie rozumiał cz. (na) jiezvč, moſſe *pierwsza sylaba wyrazu nie byla czytelna* 25 zdzege] op. „Seth“, cz. vzdč *aoryst* V 1 Tocz] *tak rkps*, Tosz Ma

² Samce a jamici stwořil ge/ a po-
žehnal gich: a wzdiel gim gmena
Adam a Ewa. toho dne. gehožo
su stwořeni ³ Y byl geft Adam žiw
ve čtyřidceti ke stu letech. y miel
geft syna k obličegi a ku podoben-
stui swemu Gemužo gmie wzdiel
Seth ⁴ Y byl geft potom žiw Adam. po
narozeni toho syna Seth ofm set (let): w
nichžo gsu (jie) gemu rodili Syno-
we a dcery. ⁵ y geft wšfech let.
což byl žiw Adam dewiet
set. a třidceti let A pak geft
vmřel ⁶ Seth pak žiw byl piet a Sto let
y gmiel Enos ⁷ Potom geft byl žyw
Seth ofm set. a sedm let. a gmiel sy-
ny a dcery ⁸ Y byl geft Seth žiw
wšfech swych let/ dewiet set. a
dwanadce let/ y vmřel. ⁹ Enos
pak byl w dewietidcat le-
tech. y gmiel syna/ gemuž gmie

wzdiel Chaynan ¹⁰ po gehožo naroze-
ni byl žiw patnadct/ a ofm set
let. a gmiel syny a dcery ¹¹ Y byl geft
żiw Enos wšfech swych let. piet
a dewiet set. a pak geft vmřel
¹² Pak Chainan byl w sedmid-
cat letech: a gmiel syna gemuž
gmie wzdiel Malaleel ¹³ Po naroze-
ni geho byl geft žiw ofm set/ a
čtyřidceti let. a gmiel syny a dce-
ry ¹⁴ Y byl geft žiw Caynan wšfech
swych let/ dewiet set/ a dešset let.
y vmřel ¹⁵ Pak Malaleel byl w Sje-
stidcat a w pieti letech A gmiel geft
syna. gemuž gmie bylo Jareth:
¹⁶ po gehožo narozeni byl žiw
Malaleel ofm set a třidceti let.
a gmiel syny a dcery ¹⁷ Y byl geft
Malaleel žiw na swietie wfech swych
let/ ofm set a deuadešfat a

¹⁵ ² Jamcza. aJamyczō stworzył ge apo-
żegnal ge. azdzal gym gymyona
adam agewa tego dnya ktoregoz
sō stworzeny. ³ Ybil geft adam szy-
w kutrzidzešczy kuštu lyat. amyal
²⁰ geft syna. kuoblyczu akupodobyen-
stwu swemu. gemužto gymyō zdz-
al Set. ⁴ Ybil geft adam poporodze-
nyu tego syna set. ofzmset lat. w-
ktorisz sze sō gemu rodzyly syno-
²⁵ we adzewky. ⁵ ygeft wšzech lyat
ktorich ze bil żyw adam dzewyōcz-
set lyat atrzydzešczy potem geft
vmarl. ⁶ Set bil żyw pyōcz ašto lat
ymyal enos. ⁷ potem geft bil żyw.
³⁰ Set ofzmset ašedm lat. amyal sy-
ni idzewky. ⁸ Ybil geft Set żyw w-
sžitkich swich lyat dzewyōczset ad-
wanašczye lyat yumarl. ⁹ potem
Enos bil wdzewyōczydzešzyōt lecz-
³⁵ yech. ymyal syna. gemuž gymyō

4a (5)

zdzal chaynan ¹⁰ poktoregoz porodze-
nyu bil żyw pyōcznašczye aofzmset
lat amyal syni adzewky. ¹¹ Ybil geft
żyw Enos wšzech swich lat pyōcz
⁵ adzewyōczset. potem geft vmarl
¹² Potem chaynan bil wszedmydze-
sžōt leczyech. amyal syna gemu[< >]
gymyō zdzal Malaleel ¹³ ponarodze-
nyu gego bil geft żyw ofzmset acz-
¹⁰ tyrdzešczy lyat. amyal syni adzew-
ky. ¹⁴ Ybil geft żyw chaynan wšzech
swich lat dzewyōczset adzešzōcz lat
yvmarl. ¹⁵ Potem Malael bil wšze-
sžczyset apyōczy leczyech. amyal geft
¹⁵ syna gemuž gymyō bilo Iareth
¹⁶ pogežto narodzenyu bil żyw
Malael ofmset atrzydzešczy lyat
amyal syni adzewky ¹⁷ Ybil geft żyw
malael našwyeczye wšzech swich
²⁰ lyat ofzmset adzewyōczdzešzōt a.

2 a Ewa] war. „et Eva“ 3 čtyřidceti] bl.: trzydczety P in. | letech] let P in. | syna] war. „filium“ 4 potom žiw] op. P | toho
syna] dod. | (let) D pozost.] rkps op. | w nichžo ... rodili] „genuitque“ | (jie) D pozost.] rkps op. 5 y geft wšfech let] „et
factum est omne tempus“ | což byl] czoz ge byl P in. | ~ let a trzydczety P | pak] dod. 6 ~ byl żyw P in. 7 Seth]
op. „postquam genuit Enos“ 8 let] „dies“ 9 syna ... wzdiel] dod. 12 syna ... wzdiel] dod. 15 Malaleel] malael
D in. | syna ... bylo] dod. 17 Malaleel] Malael B in.

3 kutrzidzešczy] ku dod. 4 Ybil ... [set] niedokl. 7 Set] op. jak w cz. „postquam genuit Enos“ 12 gemu[< >]
gemusz Ma | Malaleel] litera 12 zniekształcona 15 Malael] tak rkps, Pa i Ha, Malael Ma | wšzešczyset] bl.: „sexaginta“